

ժամանակ անցնելով, մոռցուին: Բայց հանգուցելոյն համբաւաւոր մէկ դործը կայ, որ բնաւ չպիտի մոռցուի և պատ. մութեան մէջ արձանագրուած կարեւոր դէպք մըն է, այն է, որ մը՝ Տ. Ներսէս Վարժապետեան Պատրիարքի ներկայութեան, Միւսա Ձերազին զարնել ուղած շառաւուն մէկ տպատկը, որ ասպատկեւրուն խնայելիք ու պատմական է, որուն համար այն ատեն՝ Գանունը Լսասին բան մը չի կրցած որակել, որովհետեւ ոչ բանակը քոնթուլ էր և ոչ ժողովուրդը:

Ս.ՊՏԱՆ

ԲԱՐԳԵՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԵՂԱՅԱՆԻՆԻ

Այնթապ ծնած, Արմաշ ծաղկած Տ. Տ. Բարգէն Մայր-Գոյն վարդապետ կամ դա է պետ վարնոցի, մեղայազիր մը զրկած է Պատրիարքարան, ըսելով թէ՛ ինքը մեղաւոր չէ, այլ Օրմանեանի հաւատարմի և անոր քիթէն ինկած աշակերտն ըլլաւուն, եթէ Մուշի որբերու 150-200-300 ոսկին կերած է, Օրմանեանի կերածին մեղքն պիտի չէ:

Անոր համար տուած մեղայազիրն աւելորդ նկատեց և ներողութեան գիր տուաւ, ստորագրեալ՝ յանձնաժողովէ մը ...:

Ինծի կ'ըսեն թէ՛ կին կը սիրեմ. այդ բանին ամէն մարդ կը ներէ. ատոր մեղքը Օրմանեանը վիզը առաւ մեղի վարդապետ ձեռնադրած ատեն:

Ինծի կ'ըսեն թէ՛ մատենադարանէն գողութեան ըրած եմ. այդ չեմ ընդունիր. իրաւ 8-900 տարուան ձեռագիր մը Բաղէշի Ամրոտու վանքէն գողցայ, բայց չուտ բռնուեցայ. այդ ալ ինծի համար չէր, Օրմանեանին՝ հոգեւոր հորս, պաշտպանիս, պատրիարքիս, վարդապետիս, սրբազանիս, ուսուցիչիս նուէր տալու համար էր. ինչ յարգի նուէր մը կրնայի ընել անոր, որուն բէշին տակը մեծցայ:

Չմեծցար, մեծ ցաւ եղար ազգին գլխուն, ճիւղալք Բարգէն, չուտ հրաժարակարգեալ, թէ՛ ո՛չ, Արմաշու ուսուսողները չհասկնաւ, ըսելով թէ՛ ուսուսուսողները կու գան կոր, Պոլիս բերելու համար քեզ:

Խեղճ ունիս նէ փախիր, թէ չէ տիտացը պիտի ուտես, և այն ատեն Մաղիկ պիտի տայ ներողութեան գիրդ:

Տէ՛, աճապարէ ո՛վ Բարգէն, կծիկը գիր, բայց ո՞ր պիտի փախչիս. ո՛ր ալ երթաս բաղդէդ ամէն տեղ Հայ կայ:

Հայակեր Բղդէթին ըսածին պէս, պիւզիմըլէրտէն գործմամ ամա, չու էրմնի ... միլլէթինտէն քորքարմ, քեօքէրի գուրուտամտմը կիթաի:

Ս.Ա.Գ.

ԵՐԹԱՆԱԿԻՆ ԶԵՅԵԹԻ ԹԱՂԻԿԻՆ

Պոլսոյ ջնջեալ Հէյէթի Թահգիգիյէին յար և նմանը՝ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքին մէջ ալ կը գտնուի, որոնց անդամները կը կազմեն:

1. — Լուսարարապետ Տ. Դաւիթ Վրդ. Երէցեան, որուն պաշտօնը խախտած է նոր բէթիմով:

2. — Ժառանգաւորայ վարժարանի երկակնեցալ տեսուչ Տ. Պետրոս Վրդ. Սարաճեան, (որուն կիպրոսի և Եգիպտոսի ողբականը պիտի ընենք մօտերս) Յոպպէն մինչեւ Երուսաղէմ ելլելու համար տեղական կառավարութեան 150 լիւրա կաշառք տրուած է վանքէն, ըստ հին դրութեան նախորդ բէթիմի:

3. — Աւագ-Վարդման Տ. Սարգիս Վրդ. Աճեմեան, որ հերձեալ հաշուեկա հանջներու ապագայ պատրիարքոյն է, թէ՛ եւ ըլլայ կուսապետութեան հերոսը:

4. — «Եօթը մանցու մեղք» անուանեալ Տ. Մովսէս Վրդ. Ոսկերիկեան, որ «համաժա, գուռա, տիւրիւտէ զուռնա» մէկն է, և միանգամայն կանանց խոտու վանահայր է:

5. — Տիրացու Աւետիս Թաշճեան, որ այժմ Էֆէսոսի է, և գնահատուած Սալլիէն աստիճանով. սո՛ վանքին մէջ ամեւնային ինչ է, եւ ատոր կամակատարներն եղած են Պոլսին պատուիրակ դացող Տ. Վտհրամ Սրբազան Մանուկեան և Արիս Յէսեմեան, որոնց համար 100 լիւրայէն աւել:

Ի ծախք նշանակուած է վանքին տոմար. ներուս մէջ: Այս վանական Հիյէթի-Թահգիգիյէին գիշերային միաֆիթին լսել պարտաւորուած է Տ. Ներսէս Վրդ. Խարախանեանը, աղէկ ապրիլու համար վանքին տէրէպէթինեան հետ, որոնք ստեղծած են՝ ձերուսազարդ Պատրիարքին չուրջը՝ Խարախի-Էօրֆիյէ մը, որ այլեւս անտանելի դարձած է: Այս աստուածպետական ոյժին վերջին զոհերն եղած են՝ Տ. Ղեւոնդ Արեղայ Պէքեարեան և Տ. Յարութիւն Աւագ-Սարկաւազ Մանուկեան: Երկուքն ալ ազատախոս և յառաջդէմաւէր միաբաններ են, բայց արեւմտի վերջին պատուիրակները վանքին հին կանոնադրութիւնը զաղբեցուցեր են, առանց նոր կանոնադրութիւնը անոր տեղը հաստատել տալու, որով անխիստութիւն մասնած են վանքը բոլորովին: Հին բէթիմը փոխուելով, կը յուսանք թէ՛ Սահմանադրութեան աղաւ շուրջը վանքէն ալ ներս կը մտնէ, և այդ խայտառակ տղաւորները վանքիւմ՝ չափ ու սահմանի տակ կ'առնէ ամէն բան, ազատելով տարազիր Խարախանեանը՝ որուն անցազիր տալու դժկամակած է տեղական կառավարութիւնը:

Թ.ՈՒՐ

ԻՍԼԱՄ ՆԱՀԱՍԱԿՆԵՐԸ ԵՒ «ԾԱՂԻԿ»

Իսլամ նահատակաց սգահանդէսին պատճառաւ, բոլոր Հայ վաճառականները, ի յարգանս, փակ պահեցին իրենց վաճառատունները: Խմբագրութիւնս ալ, իր յարգանաց ապացոյցը տալու համար հինգշաբթի օրուան Մաղիկը չհրատարակեց:

Ն Ե Պ Օ Յ Ի Ջ Մ

Վահրիճ Վրդ. Շահյանեան՝ Պատր. Տեղապահ Տ. Եղիշէ Եպիսկոպոս Դուրեանին խնդրազիր տալով իր նոր խահֆիլէ յայտնած է թէ՛ Պատրիարքարանի Արձանագրութեան դրանին մէջ զիւսանադար Արմենակ էֆ. Թէլլապին, Տէր-Ներսէսեան Տիգրանի մօտաւոր ազգականն ըլլալով, պէտք չէ այսուհետեւ Պատրիարքարանի մէջ պաշտօն մը ստանձնէ:

Այդ բողոքագրին ուղղութիւնն է՝ Նէպոլիոնի դրութիւնը հարուածել:

Եթէ իրաւ է այս, արդէն Նէպոլիոն մը դրութիւնը հինէն կը սկսի մեր մէջ:

Օրմանեանն ալ միեւնոյն դրութիւնը նոր իրաւորեց, իր փեսան եղապրը՝ Տիգրան Տէր-Ներսէսեանը՝ Տարագրեց Յանձնաժողովին նախանշած կարգով, և Պատրիարքարանի Ա. գործակաւորութեան պաշտօնը անոր տալով: Դուրեան Սրբազանը սխալ դրութեան մէջ զինել կ'աշխատին, Դուրեանի ընկեր տալով Դուրեղ և Թաթուլ վարդապետները, որոնք երեքն ալ հինգշաբթի օրը միասին ներկայացան Բ. Դուրե, վարդապետին Խորհրդարանը, յանուն Աղդ. Վարդապետին:

ԳՍԱՐԻԿԵԱՆ ԳԵՐԱՊԱՏԾԱՌԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Տեսա՞ր մի խելացի մարդը. Ոսկերեւանի Հուլիմական Հայ ժողովուրդը շատ մը ճաւեր լսելէ վերջ, Ոսկերեւանի կէտիկի մեծաւոր Պախչեանի հրաժարականը պահանջեւ և յաջողեցաւ տանել:

Պախչեան միթիմայ. թող քիչ մ'ալ ուրիշ ըլլալէ՛ Եւ նոյնիւրով ժողովուրդը, կծիկը գրաւ: Սակայն անդիւն Դադրիկեան գերապոյծաւ երբ լսեց այս լաւը, իսկոյն առանց սպասելու որ իր հրաժարականն ալ պահանջեն, ամալ թափալ իր խուցը գնաց, և իսկուքի մը գրեց հրաժարականը, և յանձնեց ժամկոչին, որ կարդայ:

Ժամկոչը եկաւ Պոնտուկի քով Ս. Երուսաղէմեան եկեղեցին և դռները բանալով, զանդակները սխաւ քաշել տրն, տրն, տրն, տրն, տրն, տրն: Կարծես միակական զանգարան կը հնչուէին:

Ժամկոչը այս գործը լնցնելէ ետքը՝ եկեղեցի մանելով, Դադրիկեան գերապոյծաւ հրաժարականը ձեռք առաւ:

Տեսաւ թէ՛ ժողովուրդը չկայ: Է՛յ, ինչ ընէր, Գրեթէ հրամանը կատարելու Ուստի, հրամարդիրը կարդալէ առաջ ըսաւ. «Օրհնեալ պաշտօն, սուրբ պատկեր»

Է՛ր, հաւատացեալ բարձրը պաշտօնաւոր, կիւզէլ քանէքա քարտաշտօն, սանտալեալ էլլաւար, նէ տէրիւ. նասըլ տէրիւ, պիղիմ Գերապոյծաւ՝ խտիֆաւըն վերտի, պիլին: Ուղուն քարտաշտօնաւոր է: Կէլէնէ կիտէնէ՝ պիլտիլին: «Պիղիմ գերապոյծաւ, էջլէ ազատութիւն, հաւասարութիւն, Սահմանադրութիւն լուղէթտէն ապա հազ էթմէլ, վէ սաըլ ճիտտի Դաթօլիք օլան տա, փէք հազ էթմէլէլի»:

Այս հրաժարականը ձեռքերնիս անցած ըլլալով, հրատարակել պատշաճ տեսանք:

ԽՍՈՒՆ Ի ԽՈՒՆ

Օր նոր, միթիլն նոր: Չափաւոր - ազատական միթիլն ըսելով, ո՞ր մարմինը կը հասկցուի:

— Օրմանեանական վարձկան բարթին: — Մայրայեղ - ազատական բարթին ո՞րն է:

— Հանդէպ Օրմանեանի՝ գուհիկ ցուցարարները, որոնց ուսմանը է Ռոտտութօցի սափիլի Գրիգոր, որուն սիրտը շատ աշխատէ Հիւսանգանոցի հրաժարեցուցեալ անօրէն՝ Համաձեւեան Յակոբէն:

Ինչո՞ւ հինգշաբթի օրը Բերայի եկեղեցին եկող եպիսկոպոսներուն ամէնքն ալ ծափահարուեցան ժողովուրդեան կողմանէ, իսկ Երէցեան Գեորգ Եպիսկոպոսն ալ լըստեան առնել ծափահարեց արդիւրեացաւ:

— Չէ՛ք գիտեր, արիւկայ Ֆէհիմին միասնիկն էր, և Բէյլէկ-օղլանին ազըլ-հօճաօն ըլլալուն համար:

Կրօն. ժողովոյ Եպիսկոպոս երեք անգամները՝ գաւի ըրած, ո՛չ Պատրիարքարան կ'երթան կոր, և ո՛չ ալ Դաւաթիոյ Խորհրդարանը:

Ասոր ճարը, ճարակը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ՝ Կրօն. ժողովոյ անդամ վարդապետները Մայրաքոյն վարդապետ չին, և քիչ յետոյ՝ Եպիսկոպոսներու է, որպէս զի Կրօն. ժողովոյ մէջ եպիսկոպոսական հեղինակութիւնը չանգամաւոր ըստ Եկեղեցական ժողովոյ:

ՍԱԼ ՏՕՔԵՐԱՍՈՒՆ

ՎԻՐԱՌՈՒՄԱԿԱՆ ԿԱՐԵՆՈՒ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերադարձին են, Տօքթոր ձէմիլ բաշա, Թէվֆիգ պէյ, Նէճմէտին պէյ և այլք:

Օրէրասիօնի սալօնն է ոստիկանութեան դուռը՝ Հէյէթի Թահգիգիյէին անկալը: Հիւսանգանին Թահսին, Հասան Բաթի, Բիլա, Բէյա, Չէքի, Մէմուռ, Չէքի, Մէմէտ-Ալի, որոնք առանձին իւրեքներու մէջ պատկած են և կըստան իրենց կարգին: Սակայն Տօքթորները՝ նախ Չէքին բերել տուն, վերադառնալուն օրը զանին վրայ:

Մաղիկի կողմէն Սլաք հոն էր: Գործողութիւնը՝ շաքաւորօրի է: Փորը ձեղքելու գործողութիւնը Տօք. ձէմիլ պէյը կատարեց: Սոսկալի թնդանթ մը՝ մեծ դժուարութեամբ դուրս քաշեցին:

Աճայիկ, թօք. — Թօք եւստուր մը, Էֆէնտիմ: Սլաք. — Ալթին թօք օլուրա եւստուր ըսաւ և մեկուսի դառնալով:

— Է՛յ, ինչ թնդանթներ, ինչեք կլլած է տակաւին, աւելցուց:

Հասան Բաթին պատգարակով, մեծ դժուարութեամբ ներս բերին:

Երբ վերադառնալուն անդանին վրայ գրին, սխաւ հեւալ, փորը ուռած էր, ձեռք մի՛ դպցնէք, ամա՛ն, կը պուրա: Փորը ջուր լեցուած էր, այս անգամ դանակը Նէճմէտինի պէյը զարկաւ. ու թը գոյլ ջուր ելաւ և յետոյ վիթխարի զրահաւոր մը:

— Աման, արգաւաշար, նէ՛ չըքքեօր պէյլէ չէլ կէօրմէտիմ, խտրօրիկ տէյն-ճէլիմ, ֆադաթ չու կէմի նէ՛ տիլ:

— Էֆէնտիմ, սու ինչնտէ պիլ կէմի եաքըլը:

Սլաք. — Եաքըլը, իլլէ պոյլէ ալթըն կէմի օլուրա: Արդեօք ոսկի հանքածուխ ալ կայ մէջը:

— Շու Բիլալը կէթիլին: Ասկիւ բերելը շատ դժուար եղաւ:

ապրին անդին կը զարնուէր, տաքութեան աստիճանը 59 էր, կրակներու մէջ ինկած, սպարապետ մ'ալ այս վիճակին մէջ կը վալլէր:

— Շուրու տա իսթիլըն, ըսաւ Թէվֆիգ պէյ, թոթոն էլլէրի, այաղլարը, եւստուր պաղլայըն:

Փորը սկսան սխալնեց. — Էֆէնտիմ, անայիկ, նէլէր վար ինչնտէ, եւստուր չէլլէր:

— Տօք. Թէվֆիգ պէյ վուս պուշաղը, եւստուր պաղլայըն թոթոն չուր:

— Պիլ աղ մոտֆին վերէլմէ մի՛ ձէմի փաշա:

— Հաճէթ Էօք, Էֆէնտիմ:

— Գոլլարը հաղըր էսին:

— Էֆէնտիմ սու Էօք, պու պիլ ԳիւՍ (ուս) սըր, Էֆէնտիմ ֆախեթէ պէնդէյօր:

Վերջապէս ասոր ալ փորը ձեղքեցին. իրաւ ալ ջուր չի կար, պիլ, իքի, իւչ, տէօրթ, օն, երիմի, պին, օն պին, տահա վար մը, Էֆէնտիմ:

Սլաք. — Չօք Էֆէնտիմ, պու գատար ֆիլէնք եւստուր ալթըն եաթիմը, էլի գուրթարաւըլ իքի տէրէճէ տէ ֆիլիկ կէլէ իտի, էօլէճէ իտի հէրիֆ:

Կարգը եկաւ Բէյա՛ փաշային:

— Էֆէնտիմ, չէքէր իլլէթի օլմալը:

— Էֆէնտիմ, տէրէճէտիլ էք մէք եկէն նէ՛ օլուր, հէր ֆուսուսու իլլէ օլթաք, սոյմալ քի:

— Էֆէնտիմ պուսուր գարնը չիլ տիլ, ֆադաթ սու Էօք, պուսուր գարնընտա ասիւ վար, թուաքաւ իլլէ բունքիտն եաթալըն:

Սլաք. — Էֆէնտիմ, էլվէթ, տէլմէք էլի տիլ:

Վերջապէս ծակելու որոշում տուին, մէյ մալ ինչ տեսնէ, ոսկիի հեղեղ մը դուրս պոսթիլաց:

— Էֆէնտիմ, դէման տէլիլիսէ, խաթթալըլար տա թէպալիլ օլուր:

— Հուրիլէթ զմանքնտա հաստարարն գարնըլարնտա՛ն ալթըն իօր, ալթըն կէմի, ալթըն ֆիլէնք, ալթըն բարալար չըքըյօր:

Սլաք. — տակաւին ինչեք պիտի ելնեն, ասոնք ֆիլօքընեաներ են, անոնք այգիներ կը չորցնեն, ասոնք անթթիւնը կը կործանեն:

Շէֆիքին բերելը տեսնելու արժանի բան էր, կը տըքըքար, վերադառնալուն անդանին վրայ գրուած ժամանակ շուրջը բռնեց:

Տօքթորներուն գոցնեկտեց, Էֆէնտիմ, Նէֆէտիլ չըքմալօր, մոտթօյու չէքիլ:

— Էֆէնտիմ, օնուն ետի ճանը վար, զանն էթմէ մի չէլաւն:

Սլաք. — Ալ, իմ ձեւքս եթէ տան, քէրէթիլիմը քանի մը տեղէն միտերը փրցնեն, նայէ նա՛սըլ կ'ողնուեալ, ըսելով մօտեցաւ Շէֆիքին ու չեմ գիտեր ինչ ըրաւ, Շէֆիքը աչքերը բացաւ ու պոսաց, — Մէմէտ Ալի, նէրտէսին:

Բիթլիկները խորհրդակցութիւն մը ընելով, հաստատեցին թէ Շէֆիքի հիւսանգութիւնը սրտի է և քանի մը օրուան կեանք ունի, և որոշեցին ինչպէս մը տալ:

— Շէֆիք, գործաւ, ասան պիլ հապ վերէճէլիլ, եւստաճալըն:

— Էֆէնտիլէր, պէն չօլտան հապը եւստուր:

(Շարունակելի)
ՆԵՒՐԱԿ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԻՐԻ

Բոսոս լրագրի գէմ կը բողոքեն Ռէ-ժիլի գործաւորները, այլ, կին, տղայ, աղջիկ են, ըսելով թէ՛ «Սխալ է, Ռէ-ժիլին, որոշակով վիճակաւին գացող գործաւորներուն 30 ոսկի տուած ըլլալը»:

Մալաքը գործաւորները իրենց քսակէն ըրած են:

Սակայն խաղընը Ռէ-ժիլին պիտի ուտէ, քանի որ հիմա նոյն գործաւորները ամսականի յաւելում կը պահանջեն:

Թ.ՈՒՐ

— Հինգշաբթի օր Թաւաթիլի գործաւորները գործադուլ ընելով գրոշներով և գրօշակներով պարտեցան և ամսականի յաւելում պահանջեցին, և յաջողեցան ստանալ:

Տեսա՞ք իսկապէս ընկերութիւնը:

Բայց այս բանը քաշալըն չըլլալու համար, ընկերութիւնը որոշեց քիչ տալ: Նէն երեքտարակա թափալ բանեցնել թաւա վաներու:

Կերիս թէ՛ վերջ ի վերջոյ իրաւ պիտի պարտաւորի տալով ընել, քանի որ ձիերն ալ պիտի գործադուլ ընեն:

Արդէն, Երուսաղէմ կենդանաւորական ընկերութիւնները որոշած են Պոլսոյ թրուամալի ընկերութեան ձի չը ծախել, ձիերու կտորածին պատճառաւ, խնդրելէ չին գիտեր թէ՛ նոյն այդ ընկերութիւնը իր մարդոց հետ աւելի գէլ կը վարուի:

ՄՏՏԱԿ

Արտոնատու Ա. ՍԱԿԱՆԱՆ
ՏՊԱՐԻՍԻԹԻԻՆ ՍԱԿԱՆԱՆ